

Lutkovno gledališče
Maribor

RUMI • IN • KAPITAN

Gradivo pripravila
Tanja Lužar

Upokojeni kapitan Adrijan ima končno čas, da se odpravi na dolgo plovbo. Za posadko si izbere zvesto psičko Rumi in razvajeno mačko Abo. Trmast in godrnjav se požvižga na nasvete galeba, ki ga svari pred nevihto, in izpluje. Mirna morska gladina se kmalu spremeni v razburkane valove in kapitan krmilo prepusti neustrašni Rumi, sam pa, skupaj z mačje lenobno Abo, utone v globok sen. Nevihta jih potiska proti otoku, na katerem se skrivata pregnanca, prestrašena otroka z mačkonom Juzdahirjem. Sprva nejevoljen kapitan ob stiku z izgubljenima otrokoma spremeni svoj nergaški pogled na svet in nenavadni skupinici nesebično pomaga.

Saša Pavček nas v otroški pesnitvi Rumi in kapitan povabi na plovbo po gladini življenjskih preizkušenj, kjer valove strahu, godrnjanja in sebičnosti premaga mirna gladina poguma, srčnosti in ljubezni.

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED PREDSTAVE

*Na tej obli vsi smo nit:
ptica, človek, maček, kit.
Ljubezen nas v eno spleta
za mir in blagor našega planeta!*

Rumi in kapitan Saše Pavček ni povsem klasična ilustrirana pravljica, pač pa gre za pesnitev, za pripoved v verzih. V zgodbi je uporabljen poetični jezik, poln simbolov in sodobnih primerjav, s katerimi nas avtorica opominja, da po svetu ne smemo hoditi z zaprtimi očmi.

Plutje po morjih običajno simbolizira pustolovščino in razburljive dogodke, varno zasidranje ob kopnem pa pomeni najti varen in miren pristan.

Za uprizoritev smo pripravili nekoliko skrajšano dramtizacijo, ohranili smo pa verz, glavne junake in rdečo nit zgodbe.

VODILA ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU

Rumi in kapitan je sodobna pustolovska pesnitev, v kateri glavnih junakov ne preganjajo pravljica in mitološka bitja, pač pa povsem resnični problemi sodobnega sveta: onesnaževanje, bežanje pred vojno, iskanje mirnega morja ...

Pregnanci

Kapitan Adrijan s posadko na otoku najde dva otroka – pregnanca. Izraz izhaja iz besede pregnati; gre torej za nekoga, ki je bil od nekod pregnan. V sodobnem svetu je problem pregnancev oziroma beguncev zelo velik. Z območij, kjer je življenje postalo neznosno, ljudje bežijo po vsem svetu. Razlogi, zaradi katerih bežijo, so predvsem trije: vojna, lakota in podnebne spremembe. Trenutno so na svetu žal številne dežele, ki jih kot turisti ne smemo obiskati; iz teh istih dežel ljudje množično bežijo, da bi rešili svoje in življenja svojih bližnjih. Vedno pogosteje se ljudje izseljujejo iz domovine tudi zaradi podnebnih sprememb. Številne dežele (predvsem zaradi človeškega vpliva) namreč postajajo manj primerne za bivanje. Človek z izpusti toplogrednih plinov, s povečano industrijo, s krčenjem gozdov ... opazno vpliva na spremembe podnebja, katerih negativne posledice so velike suše, poplave, onesnažen zrak ... Seveda pa ni nujno, da se ljudje selijo na druge kontinente ali v druge države samo zaradi lakote, vojn ali podnebnih sprememb. Pogosto se odselijo tudi zaradi iskanja službe, kariere ali preprosto zato, ker jim določena dežela vzbudi zanimanje. Zaradi vseh teh migracij prihaja do mešanja prebivalstva in njihovih kultur in s tem seveda do več kot dobrodošle raznolikosti prebivalstva.

Razmislek

Imate kakšnega prijatelja, ki ni iz vašega kraja, ki je morda celo iz druge države?

Različni smo

Zagotovo ste že opazili, da se ljudje med seboj razlikujemo po velikosti, barvi oči, las, pa tudi kože ... Lahko smo višje ali nižje rasti, temnih ali svetlih, ravnih ali kodrastih las, svetlejše ali temnejše polti. Vendar pa so vse to zgolj zunanji znaki. Rek, da »smo pod kožo vsi enaki« pomeni, da barva kože ali las in oči o človeku ne pove veliko. Lastnosti, ki so pomembne in po katerih se v resnici razlikujemo med seboj, so empatija, prijaznost, strpnost, razumevanje ...

Kapitan in njegova posadka

Kapitan je poveljnik ladje. Vsaka ladja ima lahko samo enega kapitana, ki je odgovoren za delo posadke in varnost potnikov. Posadko pa sestavljajo posamezni mornarji, ki imajo na ladji vsak svojo nalogo.

Razmislek

Ste že kdaj pluli po morju ali reki? Morda z ladjo, jadnico, s čolnom ali s trajektom?

Tudi trajekt, ki prevažata ljudi in avtomobile s celine na otoke, ima svojega kapitana in posadko.

Kapitana potniki ne srečamo pogosto, posadko oziroma mornarje pa. Ste jih kdaj, na kakšni plovbi, opazili?

Pes in mačka

Psička Rumi in mačka Aba v pesnitvi ponazarjata najbolj značilne lastnosti teh domačih živali.

Psi slovijo kot zvesti in ubogljivi, mačke kot samosvoje. Za pse pravijo, da se navežejo na človeka, za mačke pa, da na hišo.

Obstaja tudi kopica pregovorov, ki ponazarjajo nasprotno si lastnosti psov in mačk.

Zagotovo ste že slišali rek, da se »dva gledata kot pes in mačka« ... Kaj pomeni ta pregovor?

Lutke v predstavi

Uprizoritev *Rumi in kapitan* je klasična lutkovna predstava, v kateri igralcev skorajda ne vidimo, saj so v ospredju lutke različnih tehnologij. Prevladujejo namizne lutke (Kapitan, Aba, Rumi, Juzdahir), otročka, ki ju rešijo z otoka, sta marioneti, golob pa lutka na palici. Živopisna scenografija slikovito ponazarja tako mirno kot razburkano morje, morsko obzorje pa smo poustvarili s pomočjo projekcije.

PREDSTAVITEV EKIPE

SAŠA PAVČEK, AVTORICA PESNITVE

Saša Pavček (1960) je dramska in filmska igralka, prvakinja SNG Drama Ljubljana, pesnica, esejistka in dramatičarka, profesorica na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, kjer je diplomirala leta 1983. Med letoma 1986 in 1987 se je izpopolnjevala v Parizu, nastopila z dvojezičnimi recitali slovenske poezije in igrala vlogo Sarah v Pinterjevem *Ljubimcu* v Théâtre Arcane.

Leta 2005 je izdala prvenec dram in esejev *Na odru zvečer*, leta 2010 pesniško zbirko *Obleci me v poljub*, 2014 pravljico *Zakaj je polje jezero*, za katero je prejela nagrado zlata hruška in bila nominirana za desetnico. Pesnitev *Rumi in kapitan* je izdala leta 2018 in bila zanjo nominirana za nagrado desetnica. Večina njenih del je prevedenih v tuje jezike, v knjižni izdaji so izšla v Buenos Airesu in Banja Luki. Dramska dela (*Čisti vrelec ljubezni*, *Al en al dva*, *Arija*, *Pod snegom*, *Na valovih*) so bila uprizorjena doma in nekatera tudi v tujini (London, Hercegnovi, Prijedor, Beograd).

Doslej je odigrala več kot 120 različnih vlog v gledališču, na filmu in televiziji. Prejela je osemindvajset nagrad in nominacij, med njimi: Borštnikov prstan (2017), nagrado Prešernovega sklada (2000), vesno (2011), zlato ptico za ples (1982), literarno nagrado Mir in prijateljstvo med narodi (Iran, 2008) za radijsko igro *Arija*, nagrado Umberto Saba za dramsko besedilo *Al en al dva* (Italija, 2004), tri nominacije za nagrado Slavka Gruma, dve za desetnico, nominacijo za literarno nagrado Mira in nominacijo za nagrado Fanny Hausmann za cikel pesmi *Zastali čas*.

Med letoma 2017 in 2019 je bila predsednica Združenja dramskih umetnikov Slovenije in odgovorna oseba za Sklad Jerneja Šugmana, je članica DSP, deluje pa tudi pri organizacijah Slovenija bere, Lahko branje in Slovenija Transplant.

EKA VOGELNIK, REŽISERKA IN AVTORICA LIKOVNE PODOBE

Eka Vogelnic (1946) je diplomirana arhitektka in slikarka. Od leta 1975 deluje kot ilustratorica, od leta 1983 tudi kot scenografka in kostumografka ter od leta 1991 kot režiserka otroških lutkovnih predstav in TV-oddaj.

Njen ustvarjalni opus obsega ilustracije več kot 30 knjig in več kot 50 uprizoritev in 20 televizijskih oddaj, ki jih je likovno opremila.

Med najodmevnejše projekte zadnjih dveh desetletij nedvomno sodijo njene režije uprizoritev v LGL (*Kdo je napravil Vidku srajčico*, 2006, *Povodni mož*, 2009, *Makalonca*, 2012, *Mojca Pokrajculja*, 2015) in *Ščeper in Mba* 2018 v LGM. Izdala pa je tudi številne knjige o plesu, likovnosti in lutkah (*Ples skozi čas in balet skozi svet*, JSKD 2008, *Okci, dober dan*, MK 2006, *Odrske pripovedke*, Modrijan 2012, *Hodim, plešem, sem*, JSKD 2017, *Črta, barva, prostor, slika*, JSKD 2018), za založbo Miš pa je leta 2012 pripravila tudi okrajšano verzijo Finžgarjeve pripovedke *Makalonca*, ki jo je opremila s fotografijami marionet iz predstave.

Od leta 1998 na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani poučuje tehnike prebujanja ustvarjalnosti na različnih področjih ustvarjalne umetnostne terapije in ustvarjalno delo z lutkami pri socialnem delu.

Za svoje delo je prejela številne domače in mednarodne nagrade, med drugim je trikrat prejela beograjsko *zlato pero* za otroške ilustracije (1975, 1980 in 1984) in *zlati lovorjev venec* mednarodnega gledališkega festivala v Sarajevu za likovno opremo predstave *Zgodba južnega gozda* v režiji Janeza Pipana (1990) ...

V zadnjih dveh letih je pripravila razstavo svojih lutk, mask, gledaliških plakatov in otroških ilustracij, ki je imela otvoritev v LGM ob premieri lutkovne predstave *Ščeper in Mba*. Razstava je nato dve leti krožila po Sloveniji, nato gostovala v Boliviji in imela zadnjo postavitev septembra 2020 v Trziču. Pri JSKD je konec preteklega leta izšel njen priročnik *Od lutke do lutke*, v katerem je zbrala svoje izkušnje odkrivanja lutkovnega medija, pedagoško izkušnjo dela z lutkami in nekaj podatkov o njihovem zgodovinskem razvoju.

BRINA VOGELNIK, AVTORICA GLASBE

Brina Vogelник (1977) je slovenska pevka, glasbenica in lutkovna animatorka. Magistrirala je na področju plastelinske animacije na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani.

Sodeluje pri plesnih in lutkovnih predstavah, v televizijskih serijah za otroke ter poučuje petje in vodi glasbene delavnice. Kot pevka je prvič nastopila s skupino *Šišenska bajka* na festivalu Druga godba (1999), sledil pa je prvi album z naslovom *Graščakinja*, ki ga je posnela s skupino *String.si* Vlada Batište in za katerega je prejela nagrado zlata ptica. Z zasedbo *Brina* (Brina Vogelnik, Jelena Ždrale, Luka Ropret, Drago Ivanuša, Nino de Gleria, Blaž Celarec) je izdala tri albume (*Mlado leto*, 2004, *Pasja legenda*, 2006, in *Slečena koža*, 2011) ter se z njimi vidno uvrstila na glasbeni zemljevid. Album *Pasja legenda* je kar tri mesece zasedal vrh lestvice World Music Charts Europe, pesem *Poljanska balada* pa je bila nominirana za skladbo leta na BBC World Service, ki ga je urejal Charlie Gillet. Leta 2006 je Brina Vogelnik kot druga predstavnic iz Slovenije nastopila na Womex – World Music Expo, kar ji je odprlo glasbeno tržišče s turnejami po Španiji, Severni Ameriki in Mehiki. Leta 2009 je izdala album z otroškimi pesmimi *Bisergora* in ga pospremila s koncertno predstavo *BibaMica na koncertu*. Leta 2014 je skupaj z Janezom Dovčem izdala avtorski album *Pomladne sanje*. Z zasedbo *Grad gori!* pa je letos izdala istoimenski album, svoj sedmi po vrsti. Piše tudi glasbo za lutkovne predstave (*Makalonca*, LGL, *Mojca Pokrajculja*, LGL, *Ščeper in Mba*, LGM).